

De toneelschrijfkunst bloeit!

Toneelschrijflente - Gasthuis/Platform Theaterauteurs/Syndicaat

door Ruth van Beek, Lotje Dercksen, Mariëlla Pichotte, Diana van der Sluis en Erica Smits
3 mei 2007

De lente is begonnen! Bloemen bloeien, bomen lopen uit en de zon breekt door. Waarom zou je met dit weer dan nog in een donkere theaterzaal gaan zitten? Omdat in verschillende zalen in Amsterdam ook de lente begonnen is. En wel de Toneelschrijflente. De Toneelschrijflente bundelt een aantal initiatieven op het gebied van toneelschrijven. De Toneelschrijfdagen van De Balie, Gastschrijvers van Gasthuis en de Schrijversdagen van het Syndicaat. 8WEEKLY doet (met een glas rosé of een witbier in de hand) verslag.

Toneelschrijfdagen

Leeskamertjes 1: Verse tekst (gezien op 29 april)

Een harde, rauwe pornotekst. Dat is misschien nog de beste omschrijving van de toneeltekst *The Bitch* van schrijver Enver Husicic. De tekst is een obscene bewerking van de eenakter *De Beer* van Anton Tsjechov. Heel anders dan de breekbare en emotionele tekst van *Parkeerterrein blues* van Leen Verheyen of *Krab*, het futuristisch verhaal van Jannemieke Caspers. Naast *The Bitch*, *Parkeerterrein blues* en *Krab* worden in de kleine kantoortjes op de overloop van de Balie nog zeven andere 'Verse teksten' voorgelezen. De readings zijn een vast onderdeel van de Toneelschrijfdagen. Acteurs van onder andere Toneelgroep Amsterdam, TG Monk en TG Alaska presenteren nog onontdekte werk die schrijvers konden inzenden. Het Platform Theaterauteurs ontving dit jaar 48 nieuwe teksten. Een team van zeven lezers selecteerde de tien opvallendste teksten. Enkele van de juryleden zijn onopvallend aanwezig. Zittend op viskrukjes luisteren zij samen met de belangstellenden in de kleine kantoortjes naar de tekst. In drie sessie van twintig minuten worden in de verschillende kamers een tekst voorgelezen. Na iedere twintig minuten hebben de bezoekers de mogelijkheid te wisselen van kamer en tekst of blijven zitten en de tekst in zijn geheel te horen. De wisseling betekende voor enkele teksten dat zij soms geen publiek hadden of juist een kamer vol. Ondanks de belangrijke voetbalwedstrijden en de warmte kon de organisatie toch rekenen op veel belangstellenden. (Mariëlla Pichotte)

MeeMeesteren 3: De bronnen (gezien op 29 april)

Terwijl buiten op het Leidseplein de bierbierbierbier, podia en ME-busjes zich opmaken voor Koninginnennacht 2007, schuiven in De Balie een achttal acteurs en drie regisseurs aan tafel. De derde workshop MeeMeesteren gaat over toneelstukken die zijn geschreven op basis van documentaire bronnen en hoe je daar een theateraal verhaal van maakt.

foto: Gerard Kogelman

Zo schreef theatermaker Peter van Kraaij het stuk *SITTINGS* over de Italiaanse Tina Modoti wie, toen ze op haar 44e overleed, drie verschillende levens had geleid. Ze was Hollywoodactrice in stomme films en als fotomodel muze van de fotograaf Edward Weston. Later vertrokken de twee geliefden naar Mexico waar zij zich ook op de fotografie stortte. En uiteindelijk belandde ze als *die hard*-Staliniste in Moskou, voor ze via Nederland weer naar Mexico vluchtte. Om Tina Modoti, en de roerige relatie die zij had met Weston, naar het toneel te vertalen, startte Van Kraaij bij haar fotoboek om het wezen van Modoti te doorgronden. Later kwam hij bij dagboekfragmenten, briefwisselingen en foto's terecht. Het resultaat is een eclectische theatertekst vol overpeinzingen, ontboezemingen en dialogen.

Het tweede stuk dat tijdens de workshop wordt behandeld moet nog in première gaan. Teuntje Klinkenberg en Marcelle Meuleman brengen de voorstelling *Het Arabisch/Israëliisch Kookboek* naar Nederland. De research en de tekst komen bij Robin Soans vandaan, die naar de Westelijke Jordaanoever trok om mensen van verschillende volken en religies aan het woord te laten. Soans besloot naar iets alledaags en simpels te vragen: eten, waar toch enorm veel belang, traditie en emotie aan kleeft. Uiteindelijk bewerkte Soans de zestig interviews tot een toneelstuk vol korte scènes, waarbij de bewoners van zowel de Arabische als de Israëliische kant praten over gerechten, recepten, het samen eten bereiden. En over die keer dat tijdens het boodschappen doen een bomaanslag werd gepleegd, door een jonge zelfmoordterroriste. Of over het gerecht dat een zoon voor het laatst at, voordat hij, een martelaar, de straat op ging en hij nooit meer terugkwam.

De workshop Meemeesteren is interessant, maar laat vooral de makers aan het woord over de inhoud en de personages (zoals we zo vaak zien en horen), dan hoe het proces van documentaire bronnen naar theatrale tekst verloopt. Niettemin geeft het mooie inzichten in hoe je de werkelijkheid naar het toneel kunt vertalen. De rijke basis die de realiteit je geeft naar eigen inzicht om te mogen vormen, geeft enorme vrijheid. (Ruth van Beek)

Dance of the Holy Ghosts - Marcus Gardley (gezien op 26 april)

In de grote zaal van De Balie zitten slechts enkele mensen die het warme weer laten voor wat het is om naar *Dance of the Holy Ghosts* van Marcus Gardley te komen kijken. Best jammer voor de zes acteurs die helemaal uit de Verenigde Staten komen om deze voorstelling te spelen. Eigenlijk is het nog veel vervelender voor al die mensen die besloten om niet te komen: die hebben toch maar mooi een New Yorks pareltje aan zich voorbij laten gaan.

foto: Gerard Kogelman

Op het podium zitten zes Afro-Amerikaanse acteurs op een stoel met voor zich een standaard waar hun teksten op liggen. De verteller, Gardley, begint en schetst de situatie; we bevinden ons in een appartement waar iemand de deur open doet voor een jongeman. De jongen, Marcus G., is op zoek naar zijn grootvader Oscar Clifton. Hij wil het met hem hebben over het verloop van zijn leven en eist verantwoording en verklaringen. Zijn knorrige opa weigert dit en wordt vervolgens bezocht door geesten uit zijn verleden. Hoewel je door het thema wellicht anders zou kunnen vermoeden, is *Dance of the Holy Ghosts* een heel humoristisch stuk. Met hun vette Amerikaanse accent, het slang dat ze gebruiken en hun uitgesproken mimiek hebben de acteurs vrijwel continue de lachers op hun hand. Er wordt zelfs gegierd en bij een enkeling is een slappe lach ook onvermijdelijk. Vooral opa Osar ("who likes to fuck") en zijn kleinzoon hebben hilarische uitspraken, maar de inhoud is ook heel poëtisch. Opa vergelijkt vrouwen bijvoorbeeld met ballonnen die je moet kopen. Zijn vrouw Viola zegt daarom in een echtelijke ruzie waarin ze meer respect wil: "I look good on your arm. I am your balloon." Doordat de acteurs op hun stoel blijven zitten en voorlezen vanaf papier, moeten ze het van hun intonatie en gezicht hebben. Het is echter allemaal zo beeldend dat je het hele verhaal moeiteloos voor je ziet. In je hoofd ontstaat er als het ware een tekenfilm die de mensen op het podium aan het inspreken zijn.

Dance of the Holy Ghosts is een *must see*. Je hoeft niet te vrezen dat het wellicht niet allemaal te volgen is in het Engels, want al moet je soms een zin aan je voorbij laten gaan, het blijft een heldere, grappige en poëtische voorstelling waarna je met een *smile on your face* de zaal weer uit loopt. (Diana van der Sluis)

Niemand kan het - Hans Aarsman (gezien op 27 april)

"Een foto leren zien in de dingen waarvan je houdt." In de korte autobiografische lees-voorstelling Niemand kan het zoekt ex-fotograaf Hans Aarsman naar het wezen van de fotografie. En passant geeft hij de toeschouwer antwoord op de vraag waarom hij gestopt is met fotograferen. Maar is hij dat wel?

foto: Gerard Kogelman

Een foto van een slaapkamer, twee eenpersoonsbedden tegen elkaar geschoven. Op een volgende beeld een afgedekt lichaam naast het bed, liggend op een brancard. Een derde foto is van de overleden man in zijn nette pak in de kist.

Hij kan niet oud zijn, aan het dikke, donkere haar te zien. Wie goed kijkt, kan een deel van het verhaal al uit het beeld halen. Maar ze gaan pas leven als actrice Oda Spelbos het hele verhaal vertelt bij de plaatjes die door Hans Aarsman zelf op de muur worden geprojecteerd. Hoe hij de laatste woorden van zijn vader verkeerd begreep. Hoe hij in ontredderde staat begon te fotograferen. "Weet je je geen houding te geven? Dan fotografeer je dat." Door Aarsmans persoonlijke verhaal zijn de foto's geen vergeelde kiekjes meer uit vergane jaren, maar zien we de blijvende herinneringen aan een moeizame vader-zoon relatie. Als fotograaf zocht Aarsman jaren naar hoe je het leven kunt vorm geven op een foto. In zes opnames of in elf, het onderwerp een beetje naar links of naar rechts, de slagschaduw oplichten... fotograferen is insceneren en daarna 'opleuken'. En daar heeft Aarsman na een aantal jaren schoon genoeg van. Het leven is te groot voor een foto.

Dan ontdekt de ex-fotograaf zijn bijzondere talent in het beschrijven en analyseren van het beeld, zodat een foto het leven juist uitvergroot. Aan de hand van kiekjes van asbakken op veilingssite E-bay leert Aarsman de toeschouwer kijken. Een onscherpe asbak wordt het verhaal van een aan lager wal geraakte gokker die alle hotels van Las Vegas heeft gezien. Met zijn toegankelijke tekst reikt Aarsman zijn publiek de essentie aan van fotografie; een kiekje zegt net zoveel over het leven als de prestigieuze beelden van World Press Photo. Misschien wel meer. (Lotje Dercksen)

Leeskamertjes 2: opdracht en gevolg (gezien op 29 april)

De Leeskamertjes vormen een intiem onderdeel van De Toneelschrijfdagen. In de twaalf bescheiden vertrekken waar de medewerkers van De Balie kantoor houden, kun je luisteren naar nieuwe toneelteksten. Bijna bij de acteurs op schoot, luistert het publiek twintig minuten naar een deel van een theatertekst, om daarna hun geluk te beproeven in een ander kamertje.

A girl wrecks boy story is de ondertitel van de monoloog *Engst* geschreven door Hannah van Wieringen. Een meisje zwalkt na het zoveelste feest de nacht in. Een dode duif die ze van straat raapt moet symbool staan voor haar relatie, dus neemt ze deze mee naar haar vriendje. Wat volgt is een onsamenhangende tekst over angst voor eenzaamheid en het zoeken naar liefde. De monoloog, wat aarzelend gelezen door de jonge actrice Lidewij Mahler, wekt weinig deernis op voor de nabuberende *party-girl* onder invloed. Een jongen meeslepen in haar val? Het lijkt alsof het meisje het daarvoor veel te druk heeft met zichzelf, en die zelfdestructie wil niet lang boeien.

In *Godverdomme* van Arnoud Holleman horen we de geestige bespiegelingen van een vrouw wiens man niet wil slagen in het kunstenaarschap. Om de draad op te pikken in dit relaas over de rol van de Tsjechische dichter Rilke en de Franse beeldhouwer Rodin in het leven van de falende kunstenaar, vergt de nodige inspanning. 'Even inkomen' is er niet bij als een voorstelling al aan de gang is. Maar het zichtbare plezier dat Maureen Teeuwen heeft in het lezen van de intelligente tekst over Rilke die, "desperate op zoek is naar iemand om naar op te kijken", trekt je toch mee in de tekst. Op Rilke's vraag: "hoe moet je leven?", antwoordt Rodin gevat: "Travailler, toujours travailler". Of de kunstenaar in kwestie dat ook doet blijft onbekend, want we luisteren nog even een deur verder.

Daar zijn actrices Janni Goslinga en Audrey Bolder als twee oud-studenten aan de Toneelschool die elkaar na een aantal jaar weer zien, net verward in een fikse ruzie. Ilse en Lonne zijn in *Naar* van Marcel Lenssen na hun opleiding en overleden

vriendschap beiden een andere kant uit gegaan. Lonne is als regisseur onzeker over haar talent. Ilse is naar Kenia vertrokken. Zoals Lonne het beschrijft zit ze "nu dus in het ontwikkelingswerk en laat ze zich naaien door negers." Deze felle dialoog over oud zeer wordt op 'typisch vrouwelijke' manier uitgevochten. Elkaar op de kast jagen of erop zitten. Doordat de tekst met zoveel vaart en flair gespeeld wordt is het ontzettend leuk om zo dicht op deze dameskift te zitten. Een stuk van het einde en het begin was ons deel, jammer dat we het middenstuk moesten missen. (Lotje Dercksen)